

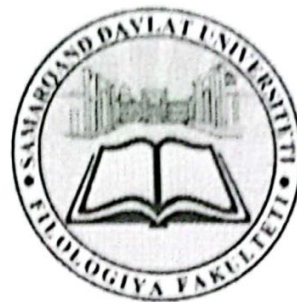

**ВАЗОРАТИ ТАЪЛИМИ ОЛИЙ, ФАН
ВА ИНОВАТСИЯҲОИ
РЕСПУБЛИКАИ**

ЎЗБЕКИСТОН

**ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ
САМАРҚАНД**

БА НОМИ ШАРОФ РАШИДОВ

Ба рўйхат гирифта шуд:

№ ДБ-60230100-4.06

« 2 » 10 соли 2024

“ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ”

Ректори ДДС

Р.И. Хамурадов

соли 2024

ДАСТУРИ ТАЪЛИМӢ

аз фанни

АЛОҚАҲОИ АДАБӢ ВА НАЗАРИЯИ ТАРҶУМА

Соҳаи дониш:	200 000	- Соҳаи санъат ва фанҳои гуманитарӣ
Соҳаи таълим:	230 000	-Забонҳо
Равиши таълим:	60230100	-Филология ва омӯзиши забонҳо (забони тоҷикӣ)

Фан/Коди модул TF2704		Соли хониши 2027-2028	Семестр 7	ECTS-Кредитҳо 4	
Фан/ Намуди фан: Интихобӣ		Забони таълим Тоҷикӣ		Ҳаҷми соатҳои ҳафтаина дарс 6	
1	Номи фан	Машғулоти аудитори (соат)		Таълими мустақил (соат)	Ҷамъи сарборӣ (соат)
	Алоқаҳои адабӣ ва назарияи тарҷума	90		90	180

Мақсад фан (МФ)	
МФ1	I. МАЗМУНИ ФАН Дастури таълимӣ барои такмил ва инкишофи ҷараёни таълим дар мактабҳои таълими умумӣ, муассисаҳои таълимии миёнаи махсус, барои тайёр намудани кадрҳои баландихтисос, амиқан омӯхтани фанҳои тахассусӣ, ташаккули таҷриба ва малакаи эҷодии толибилмон, тайёр намудани мутахассисон ва ходимони илмӣ ва таъмини самаранокии таълими ҳамагони арзишманд хоҳад буд. Мақсад аз омӯхтани фанни «Алоқаҳои адабӣ ва назарияи тарҷума» барои донишҷӯёни факултаи филологияи тоҷики мактабҳои олии Ўзбекистон иборат аз он аст, ки толибилмон бояд бо таърихи равобити адабии тоҷику ўзбек амиқ шинос гарданд, дар бораи қонуниятҳои равобити адабӣ, шаклу навҳои он маълумот дошта, дар ҳаёт оиди дӯстии адабиётҳо – дӯстии халқҳо малакаи муайяно соҳиб бошанд. Аз омӯзиши фан ба донишҷӯён таълим додани донишҷӯён таълим додани масъалаҳои муҳим бояд доири: ташаккули таърихии методикаи таълими адабиёт ва инкишофи тадриҷии он, мафҳуми метод ва методика; сохт ва структураи дастурҳои таълимӣ; таърихи ташаккули таълими адабиёт дар муассисаҳои таълимӣ; сохтори мавзӯҳои назарии адабиёт; принципҳои таълим; ҷараёни таълим; технологияи педагогӣ-таълимӣ; метод ва моделҳои дарси адабиёт; навҳои дарс ва моделҳои асосии он; навҳои қорҳои хатӣ ва ғайра <i>маълумоти назарӣ пайдо кунанд;</i>

	Ба мутахассисон-филологҳои тоҷик, ки дар қаламрави Ўзбекистон бо кори тадрису тадқиқи илмӣ машғуланд, дар бораи масъалаҳои назарии алоқаҳои адабӣ маълумот додан, бо таърихи равобити байниҳамдигарии адабиётҳоямон, масъалаҳои таъсири адабӣ ва самараҳои пурфайзи алоқаҳои адабиямон шинос намудан; дар асоси ҳодисаҳои пурфайзи адабӣ мавқеи дӯстии адабии халқамонро дар таърихи тамаддуни ҷаҳонӣ доништан; беҳтарин асарҳои адабии мумтозу муосирро мутолиа ва таҳлилу тадқиқ намудан; мавқеи робитаи адабиро дар ташаккули тафаккури истиқлоли миллии мардуми Ўзбекистон дар мисоли асарҳои барҷастаи бадеии халқҳои тоҷику ўзбек муайян намудан. Дар раванди таълими «Алоқаҳои адабии тоҷику ўзбек» ба дараҷаи омӯзиши он аз ҷониби олимони тоҷик, дохил шудани масъалаҳои зарурии ин фан дар барномаҳои таълими адабиёти мактабҳои тоҷикӣ эътибор дода хоҳад шуд.

Мазмунҳои фан	
II. ҚИСМАТИ АСОСИИ НАЗАРӢ (машғулоти маърузавӣ)	
II.I. Ба таркиби фан мавзӯҳои мазкур дохил мешавад:	
Шакли машғулоти маъруза (М)	
M1	Муқаддимаи фан. Робитаи адабӣ – омили пешрафти адабиётҳо. Бидуни робитаи адабӣ инкишоф ёфта натавонистани ҳеч як адабиёти рӯи замин. Омилҳои асосии робитаи адабии халқҳо. Шаклу воситаҳои робитаи адабӣ. Таъсири адабӣ ва шаклу роҳҳои он. Таърихи қадима доштани дӯстӣ ва ҳамкории эҷодии халқҳои тоҷик ва ўзбек. Муштаракӣ эътиқод, психологияву ҷаҳонбинӣ ва тафаккури бадеии ин халқҳо. Зарурияти омӯхтани равобити адабии тоҷик ва ўзбек.
M2	Равобити адабии халқҳои тоҷик ва ўзбек дар эҷодиёти даҳонакии халқ Наздиқӣ ва ҳамоҳангии эҷодиёти даҳонакии халқҳои тоҷик ва ўзбек. Маҷмӯаи афсонаҳо, зарбулмасалу мақолҳо, латифа – маҳсули тафаккури бадеии ин халқҳо. Вариантҳои тоҷикӣ ва ўзбекии «Алпомиш» ва «Гӯрӯғлӣ». Мавқеи насри ривоятӣ дар равобити адабии тоҷик ва ўзбек: «Самаки айёр», «Абӯмуслимнома», «Чор дарвеш», «Саргузашти Ҳотами Той ва ғ. Аҳамияти насри ривоятӣ дар ташаккул ва таҳаввули тафаккури бадеии халқҳои тоҷик ва ўзбек.

M3	Равобити адабии тоҷику ўзбек дар асрҳои X-XIУ. Таъсири намоёндагони адабиёти классикии форсу тоҷик Рӯдакӣ, Фирдавӣ, Хусрави Деҳлавӣ, Сино, Низомӣ, Саъдӣ, Ҳофиз, Хайём ба тамоми назми Шарқи Миёна, ба хусус назми ўзбек. Дар навбати худ бебаҳра намондани эҷодиёти онҳо аз беҳтарин анъанаҳои адабиёти халқҳои ҳамсоя, аз ҷумла адабиёти ўзбек. Ҳамоҳангии «Қутадғу билик»-и Юсуф Хос Ҳоҷиб ва «Ҳикматҳо»-и Аҳмади Яссавӣ бо асарҳои адибони ҳамдаври тоҷик «Муҳаббатнома»-и (1353) Хоразмӣ – асари ба ду забон таълифшуда. Адибони дигари дузабонаи асрҳои XI-XIУ-и ўзбеку тоҷик.
M4	Равобити адабии тоҷику ўзбек дар асри XV. Шоирони дузабона Атоӣ, Саккоқӣ, Лутфӣ, Гадоӣ – тарбиятгарони мактаби шеърӣ форсӣ. Пайравӣ ва назираи онҳо ба ғазалиёти Ҳофизи Шерозӣ ва Камоли Хучандӣ. Эътрофи таъсири адабиёти форсу тоҷик ҳеҷ гоҳ надоштани маъноӣ инқори мустақилияти назми қадимаи ўзбек.
M5	Алишер Навоӣ ва адабиёти тоҷик. Дар заминаи боигарӣҳои адабӣ, маънавӣ ва фалсафии халқи тоҷик ташаккул ва тақомул ёфтани тафаккури бадеии Навоӣ. Анъанаҳои назми форсӣ-тоҷикӣ, системаи образҳо дар «Девони Фонӣ». Татқиқи Навоӣ ба ашъори Ҳофиз. Навоӣ ва анъанаи ҳамсанависӣ. Омехта шудани анъанаҳои устувору пешқадами назми форсу тоҷик бо хусусиятҳои миллии адабиёти ўзбек дар «Ҳамса»-и Навоӣ. Абдураҳмон Қомӣ ва Алишер Навоӣ.
M6	Равобити адабии тоҷик ва ўзбек дар асрҳои XVI-XIX. Анъанаи ёддоштнависиҳои форсу тоҷик ва «Бобурнома»-и Заҳриддин Муҳаммад Бобур. Таҷрибаи асарҳои классикони форсу тоҷик дар муҳити адабии Бухоро, Қўқанд, Хучанди асрҳои XVI-XIX. Гулхани, Махмур, Ҳозик, Маъдан, Муқими, Фурқат, Дилшоди Барно, Нодира ва анъанаҳои адабиёти халқҳои тоҷику ўзбек.
M7	Равобити адабии тоҷик ва ўзбек дар нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX. Ҳаёти иҷтимоӣ-сиёсии ин марҳалаи таърихӣ ва таъсири он ба равоҷи адабии тоҷику ўзбек. Маърифатпарварони ибтидои асри XX: Беҳбудӣ, Аҷзӣ, Васлӣ, Ҳоҷӣ Муин, Абдулғанӣ Ҷавдат ва дигарон. Зуллосонанӣ дар адабиёти ин давр. Мавқеи матбуоти давр дар инкишофи адабиёти бадеӣ.
M8	Равобити адабии тоҷику ўзбек дар солҳои бистум ва сиюми садаи

	XX. Пайдоиши жанрҳои повест, роман, дра Дастуруламал оид ба ҷамъ кардани эҷодиёти даҳонакии халқ. – Сталинобод, 1960 дар адабиёти тоҷику ўзбек. Айнӣ ва адабиёти ўзбек. Ҳамза ва драматургияи тоҷику ўзбек. Абдулло Қодирӣ ва романаҷисии тоҷику ўзбек. Абдулло Қодирӣ ва романаҷисии тоҷику ўзбек. Дӯстии самимона ва ҳамкориҳои адибон Лохутӣ, Ғ.Ғулом, Ойбек, М.Турсунзода, А.Қаҳҳор, Ҳ.Олимҷон, Ф.Ниёзӣ, Р.Ҷалил. Тарҷума ва мутолиаи асарҳо, фаъолияти дузабонӣ, офаридани шеърҳои «ширу шакар», ташкили бригадаҳои эҷодии яҷоя дар иншоотҳои калон – шаклу воситаҳои равобити адабии ин давр.
M9	Равобити адабии тоҷику ўзбек дар нимаи дуюми садаи XX. Ба эътибори гуногунии мавзӯ ва мундариҷаи ғоявӣ бою рангин гаштани адабиётҳои тоҷик ва ўзбек. Мавқеи муносибати шахсияту ҳамкориҳои эҷодӣ ва тарҷимаи бадеӣ дар равобити адабии ин давр. Сафарҳои эҷодии адибон ба диёри якдигар, иштирок дар маҷлису съезд ва ҷашнҳои адибон, ҳафтаву даҳаҳои адабиёту санъат, сӯҳбату мулоқотҳои эҷодӣ – шаклу тарзҳои муҳими равобити адабии ин давр.
M10	Равобити адабии тоҷик ва ўзбек дар замони истиқлоли миллӣ. Роли адабиёти бадеӣ дар талқини ғояи истиқлоли миллӣ. Масъалаи мустақилии миллии адабиёти халқҳои тоҷику ўзбек ва таъсири байниҷаҳонии он. Саҳми адабиётҳои тоҷик ва ўзбек дар пойдору ғанӣ намудани неъматҳои истиқлоли миллӣ. Дар солҳои охир аз нав ба мароми некинона даромадани равобити адабии тоҷик ва ўзбек. Роҳбарии хирадмандона ва дурандешонаи Президентони Ўзбекистон ва Тоҷикистон
M11	Робитаҳои адабии тоҷик ва халқҳои Осиёи Марказӣ. Робитаҳои илмиву адабӣ миёни кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Фаронса таърихӣ қадима доранд. Вақте сухан аз боби равобити тоҷикону фаронсавиён ба миён меояд, нуктаи ҷолиб ин аст, ки дар асрҳои XII ва XIII шоир ва мутафаккири бузурги тоҷик Ҷалолиддини Балхӣ бо фаронсавие вохӯрда будааст. Ё ба гуфтаи Аҳмади Афлукӣ, дигар файласуф ва орифи бузург Ҳоҷа Мавлоно Муҳаммад ибни Алӣ ибни Маликдоди Табрезӣ, ҳангоми дар Димишқ будан бо фаронсавие суҳбат намуда, ўро ҳамчун дӯст пазируфтааст.
M12	Робитаҳои адабии тоҷику қазоқ Робитаҳои адабии тоҷику қирғиз. Робитаҳои адабии тоҷику туркман Робитаҳои адабии Тоҷикистону Қазоқистон бо саъю талоши устод Мирзо Турсунзода густариш ёфта буд. Вале аз ҳам муҳимаш дар сӣ соли охир равобити фарҳангии Қазоқистон тавассути тоҷикони муҳими он кишвар — профессор Сафар Абдуллоҳ, Насибалӣ Амон, Имомназар Холназаров (рӯҳаш шод бод), Саломиддин Мирзораҳматов ва дигарон хеле

	кавӣ шуд. Қирғизҳо аз давраҳои қадим бо тоҷикон ҳасоягии наздик доранд. Дар равади таърих мардуми қирғиз дар баробари миллати тоҷик пасту баландии зиёдро аз сар гузаронидааст. Ин ду мардуми ба ҳам наздик бидуни хат, таърихи асрҳо ташаққулёфтаи миллати хешро тавассути эпоси “Манас” ва “Туруғлӣ” ба насли оянда мерасонанд. Аз рӯи ҳаҷм эпоси “Манас” - қомуси (энциклопедияи) асли беназирест, ки дар худ воқеаҳои махсусан муҳими он давра, далелҳои алоҳидаи таърихӣ, қаҳрамоноҳои шахсиятҳои ҷудогона, пешвоёни кишвар, маълумот оид ба он ҷамъият, урфу одат ва ҳаёти мардуми қирғизро дар худ таҷассум менамояд.
M13	Робитаҳои адабии тоҷику Рус. Таъсири байнихамдигарии адабиёти тоҷику рус. Пушкин ва адабиёти форсу тоҷик. Пушкин ба адабиёти классикии фарс-тоҷик таваҷҷӯди ҳосе дошта, дар таъсири эҷодиёти Фирдавӣ, Саъдӣ, Ҳофиз ва дигар, ки осорашон тавассути тарҷумаҳо ба забонҳои русӣ ва аврупоӣ дастрасӣ ӯ буданд, дostonҳо («Руслан ва Людмила», «Фонтани Ботчасарой») ва шеърҳо («Ангур», 1824; «Эй гулдухтар...» 1824, «Булбул ва гул», 1827; «Дар давои форами фаввораҳо», 1828; «Аз Ҳофиз», 1829 ва ғайра) сурудааст. Пас аз таълифи «Фонтани Ботчасарой», ки он ҷо порчае аз Саъдӣ ҳамчун эпиграф омадааст, зиёиёни рус Пушкинро «Саъдии давони мо» меғуфтанд. Пушкин на танҳо аз мазмуну мавзӯҳо, воситаҳои бадеии адабиёти классикии форс-тоҷик, балки аз навъҳои адабии он, махсусан, ғазал истифода бурдааст. Эҷодиёти Пушкин, ки дастовардҳои адабиёт ва санъати ҷаҳониро ба таври нава ҷамъбаст кардааст, ибрати қарнҳо ва халқҳо, давраҳо ва марҳилаҳои нави инкишофи ҷамъият мебошад. Таҷрибаи эҷодии Пушкин ба марҳилаи нави инкишофи адабиёт ва санъит, ки минбаъд бо номи эстетикаи реалистӣ нуфуз пайдо кард, асоси мустаҳкам ва навишандона гузоштааст
M14	Толстой ва адабиёти тоҷик. Адабиёти давраи нав ва таъсирпазирии адабиёти ин халқҳо аз ҳамдигар Толстой ба адабиёти классикии форс- тоҷик ошно буд. У аз «Ҳазору як шаб», «Калила ва Димна», «Қуръон», «Шоҳнома»-и Фирдавӣ, «Маснавии маънави»-и Ҷалолуддини Румӣ, рубоиёти Умари Хайём, «Таърихи Бухоро»-и Наршахи, ғазалиёти Ҳофиз ва ғайра вукуфи тамом дошт. Масалан, М. И. Лидерле ном ношире дар арафаи 63-солагии Толстой анкетае фиристода, аз ӯ хоҳиш доштаст, ки беҳтарин китоби хондашро ном барад. У дар ҷавоби ин савол «Ҳазору як шаб» (махсусан фаслҳои «Чил роҳзан» ва «Шоҳзода Қамаруззамон») ва ашъори А. С. Пушкинро ёдовар шудааст. «Гулистон»-и Саъдӣ ҳам аз ҷумлаи китобҳои маҳбуби ӯ будааст. «Дар ҷавонӣ «Гулистон»-ро мутолиа карда будам ва то ҳол, яъне тамоми умр таровати онро ҳис мекунам»,— гуфтааст Т. У ҳангоми таълифи «Алифбо» ва «Китобҳои русӣ барои хониш» аз боби 3-юми «Гулистон» ҳикоятро тарҷума карда, дар

	асоси он ҳикояи «Шайхе аз шаҳр меомад»-ро навиштааст. Толстой дар дигар китобҳои худ, аз ҷумла «Хонданиҳо» (1904—08), «Роҳи зиядагӣ» (1910) 43 ҳикмат ва масали Саъдиро дохил намудааст.
M15	Таърихи адабиёти ҷаҳон ва масъалаҳои робитаҳои адабӣ. Ҳамоҳангӣ дар эпосҳои халқҳои ҷаҳон ва адабиёти тоҷик. Сужетҳои сайёр ва аҳамияти онҳо дар таърихи ташаккули адабиёти тоҷик. Ҳамоҳангӣ ва хусусиятҳои типологии адабиёти халқҳои ҷаҳон ва адабиёти форсу тоҷик. Гёте ва адабиёти форсу тоҷик. Волтер ва адабиёти тоҷик. Таҳқиқи адабиёти халқҳои ҷаҳон дар осори адабиётшиносони тоҷик. Оғози тарҷумаҳои бадеӣ аз намунаҳои адабиёти халқҳои ҷаҳон.
M16	Тарҷума ва асосҳои назарии он Ҳисси ҳувиати миллӣ ва ҳамбастагии байналмилалӣ. Мактаби Марофа ва Николай Коперник. Дар ҳадамоти ҳамкорӣ илмӣ ва рушди ин соҳа. Мактабҳои тарҷумаи Бағдод ва Толедо. Алоқа - тарҷума - таъсир. Тарҷума, масъалаҳои истилоҳот ва этимология. Ибни Сино ва Гегел. Берунӣ ва Нютон.
M17	Алоқаи адабӣ ва тарҷумаи адабӣ. Тарҷумаи адабӣ ва анъанаи адабӣ. Таҷрибаҳои "табдил"-и жанрҳои адабӣ. Тарҷумаи адабӣ ё бадеӣ маълум аст, ки тарҷумаи асарҳои адабие чун новел, ашъор, намоишномаҳо ва китобҳо мебошанд. Як мутарҷими осори адабиро лозим аст, то ин иқтидорро дошта бошад, ки битавонад эҳсос, арзишҳои фарҳангӣ, ҳисси юмор ва дигар элементҳои асарро тарҷума кунанд.
M18	Сабақҳои таърихи тарҷума. Ворисиати принципҳои назариявӣ. Алишер Навоӣ ва Кристофер Армани. Ҳофиз ва Гёте. Умумияти адабӣ ва муқоисаи типологӣ. Гармонияи идеяҳои инсондустӣ ва озоӣ дар адабиёти миллӣ).
M19	Усули тарҷумаи адабӣ. Тафсири тарҷумонӣ-типологӣ ва татбиқи услуб. Қабатҳои лексикӣ-экспрессии забон ва тарҷума. Додани тасвир тавассути тасвир. Аналогияи анъанавӣ-забонӣ ва индивидуалӣ-методӣ. Сабақҳои ҳоси услуб дар жанрҳои гуногуни адабӣ.
M20	Мушкилоти ифодаи мазмуну мундариҷаи колорити миллӣ дар тарҷума. Калом, мусиқӣ, ҳаракат ва ранг ва мутобиқати он дар тарҷума. Миллият

	дар тарҷумаи адабӣ. Тасвири психологӣ ва ҷузъиёт. Характери юмористӣ дар тарҷумаи адабӣ. Тарҷумаи ҳаҷвӣ дар асоси носозгории маъноӣ (рӯҳӣ). Тарҷумаи зарбулмасал, масал ва идеомаҳо. Тарҷумаи калимаҳои ҳикматнок (афоризмҳо).
M21	Хувияти методологӣ-миллӣ ва услубшиносӣ. (Принсипҳои мутобиқшавии миллӣ) Талабот ба соддагӣ дар сатҳи аслий. Услуби муаллиф ва тарҷумон. Ду навъи назарияи гуногунии субъективизм. Ду нуктаи назари гуногун оид ба принсипи стилизатсия. Вохӯрият ва асрор, мураккабӣ ва соддагӣ дар тарҷума. Мутобиқсозии методологӣ. Пародия. Синтаксис ва тарҷума. Семантика, синонимия, идиоматика ва истилоҳот дар мутобиқсозии методологӣ
M22	Трансформатсияи вазн ва экваритмия дар тарҷума. Вазн ва қофия. Эуфония дар тарҷумаи шоирона. Аз арӯзи классикӣ - ба системаи ҳичоӣ гузаштан. Инъикоси хувияти миллӣ дар вазн. Умумияти анъанавию поэтикӣ, арӯз ва тарҷума. Руҳи миллӣ, вазн ва луғат дар тарҷумаи шеърӣ). Баҳси тарҷумонӣ дар ҳамкориҳои адабии тоҷику ўзбек. Ваҳдати шакл ва мазмун дар тарҷумаи ғазалиёти Ҳофиз. Тарҷумаи ғазали «Агар он турки Шерозӣ». Усулҳои тарҷумаи ғазал ва усулҳои таҳлил. Тарҷума ва масъалаи татбиқ.
M23	Ҳамкориҳои фарҳангӣ ва илмӣ ва тарҷума Барқарор намудани ҳамкориҳои илмӣ-фарҳангӣ ва ошно намудани тоҷикон бо мероси гаронбаҳои ниёгонашон, ки бо забони арабӣ таълиф гардидаанд; - бо дарназардошти имкониятҳои молии кишварҳои араб ҳамкориҳо дар соҳаи илму фарҳанг метавонад муқаддимае барои ҷалби сармоягузори дар Тоҷикистон гардад;
III. Тавсия ва нишондодҳо оиди машғулоти амалӣ: амалӣ (А) Мавзӯҳои машғулоти амалӣ аз рӯи фанни мазкур дар қарори зайл аст:	
A1	Муштракии мавзӯҳои дostonҳои халқии «Алпомиш», Гўруғли»-и ўзбеку тоҷик
A2	Татаббӯоти Навоӣ бар ғазалиёти Ҳофиз.
A3	Таҳлили қиёсии дostonҳои Низомии Ганҷавӣ ва Алишер Навоӣ.
A4	Алишер Навоӣ шоири зуллисонайн
A5	Зуллисонайнӣ дар муҳити адабии Қўқанди асрҳои ХУШ-ХІХ
A6	Нодира ва алоқаҳои адабии тоҷику ўзбек
A7	Бобур ва адабиёти тоҷик
A8	Дилшоди Барно ва алоқаҳои адабии тоҷик
A9	Пушкин ва адабиёти форсу тоҷик
A10	С.Айнӣ – адиби зуллисонайн.

A11	Тарчумаи мероси адабии Чингиз Айтматов ба забони тоҷикӣ
A12	Абдулло Қодирӣ ва романнависи тоҷику ўзбек.
A13	Дўстӣ ва ҳамкориҳои эҷодии М.Турсунзода ва Ғ.Ғулом.
A14	Ҳамоҳангии мавзӯҳо дар насри таърихӣ тоҷику ўзбек.
A15	Асарҳои тарҷумаиҳолӣ дар адабиёти тоҷику ўзбек.
A16	Тоҷикистон дар ситоиши шоирони садаи ХХ ўзбек
A17	Робитаҳои адабии тоҷику ўзбек дар замони мо
A18	Ҳамоҳангии мавзӯ ва мундариҷаи ғоявии афсона, дostonҳо ва латифаҳои халқии тоҷику ўзбек.
A19	Ғафур Ғулом дӯсти бузурги адабиёти тоҷик
A20	Дӯстии бародарона ва ҳамкориҳои эҷодии Ғ.Ғулом ва Р.Ҷалил, Ҷ.Иқромӣ ва А.Қаҳҳор.
A21	Ўзбекистон дар ситоиши шоирони садаи ХХ ўзбек
A22	Фотеҳ Ниёзӣ ва адабиёти ўзбек

IV. Хониши мустақилона ва корҳои мустақилона

Аз рӯи фанни “Алоқаҳои адабӣ” мавзӯҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

№	Мавзӯҳои кори мустақилона
1.	Алишер Навоӣ ва адабиёти тоҷик.
2.	Абдурахмони Ҷомӣ ва адабиёти ўзбек.
3.	Анъанаи зулличсонанӣ дар адабиёти асри ХУ ўзбек
4.	Ҳамза Ҳакимзода ва адабиёти тоҷик.
5.	Садриддин Айний ва адабиёти ўзбек
6.	Саидаҳмади Аҷзӣ – шоири зулличсонанӣ
7.	Маҳмудхоҷаи Бехбудӣ ва драматургияи тоҷику ўзбек.
8.	Муштиракии интиҳоби мавзӯ дар насри муосири тоҷику ўзбек.
9.	Ширу шакар» дар адабиёти ўзбек ва тоҷик.
10.	Садриддин Айний ва Ҳамза Ҳакимзода.
11.	Ҷалол Иқромӣ ва адабиёти ўзбек
12.	Абулқосим Лоҳутӣ ва адабиёти ўзбек
13.	Фотеҳ Ниёзӣ ва адабиёти ўзбек.

Мавзӯҳои таълими мустақилона аз рӯи фанни “Алоқаҳои адабӣ” барои кушода додани мазмуну мӯҳтавои фан интиҳоб гардида, ба ташаккул додани дониши назарӣ ва амалии донишҷӯён равона карда шудааст. Аз ин рӯ донишҷӯ дар натиҷаи азхудкунии мавзӯҳои таълими мустақилона **доир ба** омилҳои ташаккул ва таҳаввули алоқаи адабӣ, таърихи алоқаҳои адабии тоҷику ўзбек, алоқаҳои адабӣ дар асрҳои XV, Ҷомӣ ва адабиёти ўзбек, Навоӣ ва адабиёти ўзбек, анъанаи зулличсонанӣ дар таърихи адабиёти

точику ўзбек, дўсти халқҳо дўстии адабиётҳо, алоқаҳои адабии точику қирғиз, точику қазоқ, точику туркман ва ғайра маълумот пайдо мекунамд, омили асосии пешрафти адабиёт будани алоқаҳои адабиёро мефаҳманд ва маълумоти назарӣ пайдо мекунамд.

3.	V. Натиҷаҳои омӯзонидани фан (компетентсияҳои ташаккулёбанда) Донишҷӯ дар натиҷаи азхудкунии фан: дар бораи робитаҳои адабӣ ва шаклу навъҳои он; мақоми робитаҳои адаби дар инкишофи ҳаёти маданӣ-адабӣ; моҳияти афкори назарии адабии мутафаккирони Шарқ дар ташаккули робитаҳои адабӣ ва маънавияти хонандагон; мақоми асарҳои бадеии аз ҷиҳати назарӣ баркамол дар тарбияи инсонии комил; робитаи адабӣ- омили пешрафти адабиётҳо <i>ба тасаввуроти муайян соҳиб бошад</i>; донишҷӯён бояд ҳангоми омӯзиши фанни мазкур бояд: дар бораи сохти дарси анъанавӣ ва тарзи татбиқи он дар амал; омӯзиши амалии мавзӯҳои обзорӣ, назарияи адабиёт, мавзӯҳои танқиди адабӣ, таҳлили асарҳои бадеӣ; тарзи таълими тарҷумаи ҳоли адибон ва мероси адабии онҳо; татбиқи методҳои анъанавӣ ва ноанъанавӣ дар омӯختани ин ё он асари бадеӣ; ташкили корҳои берун аз синфӣ ва берун аз мактабӣ; тарзи санҷиши корҳои хаттӣ; сохтани нақшаи дарси яксоата; таҳлили дарси яксоата; баҳогузорӣ ба дониши ҳосилкардаи талаба ва ғайраҳо <i>ба маҳорат ва малака соҳиб бошанд</i>: • Дар асоси таълими фанни мазкур донишҷӯ дар бораи: қонуни умумии пешрафти адабиёт будани робитаи адабӣ, мавқеи калон доштани масъалаҳои назарии таъсири адабӣ ва пайравӣ, шаклу навъҳои рабобити адабии точику ўзбек, бобати омили муҳим будани алоқаҳои адабӣ ва таъсири адабӣ <i>ба маълумоти назарӣ соҳиб бошад</i>; • Донишҷӯ аз рӯи омӯзиши ин фан бояд донишҳои назарии аз рӯи фанни мазкур ҳосилкардаи худро амалан бисанҷад, дар бораи муайян кардани масъалаҳои зулассонайнӣ, таъсири адабӣ ва шаклҳои он, алоқаҳои адабии ду халқ дар даври замонҳои мухталиф маълумоти зарурӣ дошта бошад ва онро дар амал татбиқ карда тавонад; • Дар ҷараёни таълими фанни мазкур донишҷӯ бояд дар бораи таъсири мутақобили ду адабиёт, омилҳои пешбарандаи раванди адабӣ дар ду адабиёт, хусусиятҳои типологии ду адабиёт, муайян кардани ҷиҳатҳои ибратбахши саҳифаҳои таърихи адабиёти точику ўзбек <i>ба малака ва маҳорати муайян соҳиб бошад</i>; • Дар асоси таълими фанни мазкур донишҷӯ таҳлили қиёсӣ типологии осори адабии халқҳои гуногун дар шакли комили пурра анҷом дода тавонад, дар ҷодаи татбиқи масъалаҳои муҳимтарини алоқаи адабӣ, муайян кардани рафқат ва дўстии вакилони ду
----	---

	адабиёт, хангоми мутолиаи асари бадеӣ дар бораи таъсири адабии ин ё он адабиёт ба ҳулосаҳои амиқ омада тавонад ва дар ин хусус <i>ба таҷрибаҳои муайян соҳиб гардад.</i>
4.	VI. Методҳо ва технологияҳои таълим: • маърузаҳо • кейс-стадиҳои интерфаҳол; • семинар (мантиқан фикр кардан, саволу ҷавоби тезкор); • машғулотӣ амалӣ; • бо гурӯҳҳо кор кардан; • тақдирот намудан; • лоиҳаҳои индивидуалӣ; • ассисментҳо; • лоиҳаҳо барои ҷимоя кардан ва бо ҷамоа кор кардан.
5.	VII. Талабот барои гирифтани кредитҳо: Пурра аз худ намудани мафҳумҳои назарӣ ва амалии фан, дуруст баррасӣ намудани натиҷаҳои таҳлил, иҷро намудани супориш ва вазифаҳо дар шаклҳои назорати марравӣ, таълими мустақилона ва мушоҳидаҳои мустақилона доир ба ҷараёни омӯзиш, аз рӯи назорати ниҳой супоридани кори хаттӣ.

6. АДАБИЁТҲОИ АСОСӢ: 1. Самад В. Пайвандҳои адабӣ чун омили муҳими инкишофи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1976-22с. 2. Самад В. Тӯшаи ҳамдиҳӣ. – Душанбе: Адиб, 1989. – 208с. 3. Шодиқулов Ҳ., Давронов А. Пайвандҳои адабии халқи тоҷик: Назаре ба таърихи ташаккули мактаби тарҷумаи бадеӣ ва пайвандҳои адабии тоҷик. – Душанбе, 2003. – 122с. 4. Самадов А. Ўзбек-тоҷик адабиёти: ўзаро алоқалар, ўзаро таъсир.- Тошкент: Ўзбекистон, 1990. 5. Саломов Ғ. Асосҳои назарияи тарҷума. -Тошкент: Ўқитувчи, 1983 АДАБИЁТИ ИЛОВАӢ: 6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент, “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 29 б. 7. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 47 б. 8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажегимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураемиз. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 485 б. 9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги	
--	--

“Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда

10. Каримов И.А. Маънавияти воло – нерӯи мағлубнопазир. (Баёни мухтасар). –Тошкент, Маънавият, 2008
11. Абулқосим Фирдавсӣ. Шоҳнома.–Душанбе: Ирфон, 1964
12. Самад В. Пайвандҳои адабӣ чун омили муҳими инкишофи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1976-22с.
13. Самад В. Тўшаи ҳамдилӣ. – Душанбе: Адиб, 1989. – 208с.
14. Шодиқулов Ҳ., Давронов А. Пайвандҳои адабии халқи тоҷик: Назаре ба таърихи ташаккули мактаби тарҷумаи бадеӣ ва пайвандҳои адабии тоҷик. – Душанбе, 2003. – 122с.
15. Самадов А. Ўзбек-тоҷик адабиёти: ўзаро алоқалар, ўзаро таъсир.-Тошкент: Ўзбекистон, 1990.
16. Саломов Ғ. Асосҳои назарияи тарҷума. -Тошкент: Ўқитувчи, 1983
17. Самад В. Пайвандҳои адабӣ чун омили муҳими инкишофи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1976-22с.
18. Мирзоев Х. Таърихи адабиёти тоҷик. (аз давраи қадим то асри VIII). –Душанбе, 1989.
19. Муродов О. Дар пардаи сеҳру ҷоду. –Душанбе: Ирфон, 1990.
20. Муҳаммад Наршахӣ. Таърихи Бухоро. –Душанбе, 1990
21. Нурҷонов Н. Драмаи халқии тоҷик. Душанбе, 1985.
22. Самадов А. Пайвандҳои дӯстӣ ва адабӣ. –Тошканд, Мухаррир, 2012
23. Самадов А., Шерназаров А. Тавсияҳои методӣ доир ба ҷамъ намудани эҷодиёти даҳанакии халқ. –Самарқанд, СамДУ, 2014

Манбаҳои ахборӣ:

24. www.ZiyoNet.uz.
25. www.wekopedia.tj
26. [file:///C:/Users/User/Desktop/Новая%20папка%20\(3\)/ustnoe-narodnoe-tvorchestvo.odt](file:///C:/Users/User/Desktop/Новая%20папка%20(3)/ustnoe-narodnoe-tvorchestvo.odt)
27. [file:///C:/Users/User/Desktop/Новая%20папка%20\(3\)/RusFolklore%20vol.21%201981.pdf](file:///C:/Users/User/Desktop/Новая%20папка%20(3)/RusFolklore%20vol.21%201981.pdf)
28. <http://www.skachatreferat.ru/>
29. tg.wikipedia.org Абдурахмон Ҷомӣ
30. <http://yandex.ru/Адабиёти+тоҷик&clid>

	Ш.Рашидов
9.	Муқарризон: А.Шерназаров – доктори фалсафа (PhD), муаллими кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои Шарқи хориҷаи ДДС ба номи Ш.Рашидов Н.Қаюмов - доктори фалсафа оид ба фанҳои филология (PhD) дотсенти Донишгоҳи педагогии Ўзбекистон ва Финландия (tel:(91) 314 46 18)

Гуруҳи корӣ барои таҳияву танзими барномаҳои таълимӣ ва супоришоти корҳои мустақил дар асоси фармоиши маъмурияти Донишгоҳ аз санаи 16 августи соли 2024 қарори №301-ij

Раис:

проф. А.Носиров

Мудири кафедра:

дотс. С.Хучакулов

Декани факултет:

проф. Ж.Элтазаров

Проректори 1-уми корҳои

таълимии ДДС ба номи Ш.Рашидов:

А.А.Солеев

Шароф Рашидов номидаги Самарқанд Давлат университети Филология
факултети ўқитувчиси Д.Ахмедованинг «Адабий алоқалар» фанидан
тузилган намунавий таълим дастури ва силлабусига
ТАҚРИЗ

Тақдим этилаётган ушбу намунавий ўқув дастури бакалаврият таълим
йўналиши талабалари учун мўлжалланган бўлиб, Давлат таълим
стандартларига мос ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги меъёрий ҳужжатларида берилган намунасига асосланган ҳолда
тузилган. Дастур асосий муттаҳасислиги тожик тили ва адабиёти ўқитувчиси
бўлган олий ўқув юрти талабалари учун мўлжалланган бўлиб, уч қисмдан
таркиб топган. Бу қисмлар кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмалар
рўйхати бўлиб, улар ўзаро бир-бири билан боғлиқ.

Кириш қисмида адабий алоқаларнинг адабиёт тараққиётидаги роли,
ушбу фаннинг олдига қўйилган мақсад ва вазифалар аниқ кўрсатиб берилган.
Асосий қисмда эса, мавзуларнинг қисқача мазмуни ҳақида гап кетади.
Масалан, ўзбек-тожик адабий алоқалари халқ оғзаки ижодида X-XIV
асрларда ўзбек ва тожик адабий алоқалари, XV асрда ўзбек ва тожик адабий
алоқалари, Шароф Рашидов ва тожик адабиёти, XVI-XIX асрларда ўзбек ва
тожик адабий алоқалар, XX асрнинг биринчи ярмида адабий алоқалар, ўзбек
ва тожик адабий алоқалари миллий истиқлол даврида сингари мавзулар ҳар
томонлама тўғри ва кенг ёрилган. Ушбу мавзулар адабий алоқаларимизнинг
тарихий ва мазмунан бой эканлиги ҳақида талабаларга маълумот беради:

Бундай ёндашув адабий алоқаларимиз ҳақидаги материални
умумлаштириш имкониятини беради. Дастурда мустақил ишлашга ҳам катта
эътибор қаратилган. Ана шу мулоҳазалар асосида Д.Ахмедова томонидан
тайёрланган «Адабий алоқалар» ўқув дастурини амалга жорий этиш мумкин.

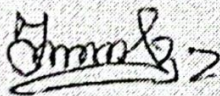
 Д.Ахмедов, СамДУ
тожик филологияси ва
филология тарқ
тиллари
филология факультети доценти, филология
факультети бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Шароф Рашидов номидаги Самарканд Давлат университети филология
факултети ўқитувчиси Д.Ахмедованинг «Адабий алоқалар» фанидан
тузилган фан дастурига
ТАҚРИЗ

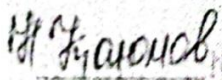
Тақдим этилаётган ушбу намунавий ўқув дастури бакалаврият таълим йўналиши талабалари учун мўлжалланган бўлиб, Давлат таълим стандартларига мос ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги меъёрий ҳужжатларида берилган намунасига асосланган ҳолда тузилган. Дастур асосий муттаҳасислиги тожик тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлган олий ўқув юрти талабалари учун мўлжалланган бўлиб, уч қисмдан таркиб топган. Бу қисмлар кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати бўлиб, улар ўзаро бир-бири билан боғлиқ.

Кириш қисмида адабий алоқаларнинг адабиёт тараккиётидаги роли, ушбу фаннинг олдига қўйилган мақсад ва вазифалар аниқ кўрсатиб берилган. Асосий қисмда эса, мавзуларнинг қисқача мазмуни ҳақида гап кетади. Масалан, ўзбек-тожик адабий алоқалари халқ оғзаки ижодида X-XI асрларда ўзбек ва тожик адабий алоқалари, XV асрда ўзбек ва тожик адабий алоқалари, Алишер навоий ва тожик адабиёти, XVI-XIX асрларда ўзбек ва тожик адабий алоқалар, XX асрнинг биринчи ярмида адабий алоқалар, ўзбек ва тожик адабий алоқалари миллий истиклол даврида сингари мавзулар ҳар томонлама тўғри ва кенг ёрилган. Ушбу мавзулар адабий алоқаларимизнинг тарихий ва мазмунан бой эканлиги ҳақида талабаларга маълумот беради:

Умуман мазкур дастур икки қардош халқлари адабиётини тубдан таҳлил этишда, қиёсий тарзда ўрганиш учун муҳим манба сифатида хизмат қилади. Ана шу мулоҳазалар асосида Д.Ахмедова томонидан тайёрланган «Адабий алоқалар» намунавий таълим дастурини амалга тадбиқ этиш мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон-Финландия педагогика
институтини Бошланғич таълим ва
гуманитар фанлар факултети
"Бошланғич таълим методикаси"
кафедраси катта ўқитувчиси филология
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Камюмов Нодир Найимович

NING IMZOSINI
TASDIQLAYMAN
O'ZBEKISTON - FINLANDIYA
PEDAGOGIKA INSTITUTI
XODIMLAR BO'LIMI BOSHIDAKI

XODIMLAR
BO'LIMI

